

Żyromski, Stanisław

"Rocznik Statystyczny województwa olsztyńskiego 1970", Olsztyn 1970 : [recenzja]

Komunikaty Mazursko-Warmińskie nr 1, 165-167

1971

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Uzupełnieniem i rozszerzeniem referatu Zdzisława Grzesiaka były trzy rzeczowe komunikaty. Pierwszy, wygłoszony przez Jerzego Borzuchowskiego, dotyczył ruchów migracyjnych w woj. olsztyńskim. Drugi, Haliny Wilczyńskiej, zawierał uwagi odnośnie do formowania się załogi Olsztyńskich Zakładów Opon Samochodowych. Trzeci, Haliny Wasilewskiej, omówił wyniki badań przeprowadzonych w pow. lidzbarskim nad przyczynami migracji tamtejszej ludności.

W części socjologicznej Feliks Walichnowski w obszernym referacie omówił przemiany społeczne wsi w świetle pamiętników młodego pokolenia. Rozszerzeniem tych materiałów były komunikaty Moniki Leonowicz i Ryszarda Chrzanońskiego.

W sekcji etnograficznej Anna Szyfer przedstawiła *Przemiany kultury tradycyjnej wsi na przykładzie Warmii i Mazur*. Na podstawie kilkuletnich badań autorka doszła do wniosku, że wpływ miejscowej ludności na kształtowanie się nowej kultury jest bardzo silny. Szczególnie wyraźnie uwidacznia się to w dziedzinie kultury materialnej. Wynika to po prostu z faktu, że ludność autochtoniczna posiada daleko większą znajomość miejscowych warunków oraz posługiwanie się lepszymi narzędziami pracy, niż napływowa. Podobnie, choć znacznie wolniej, adaptują się wszystkie czynniki kultury materialnej. Uzupełnieniem referatu Anny Szyfer były trzy komunikaty: Reginy Dreck z Poznania, Moniki Leonowicz z Poznania i Haliny Murańskiej z Torunia.

Na koniec nasuwa się pytanie — czy warto tym sprawom poświęcać aż tak dużo czasu i miejsca? Odpowiedź nie jest prosta. Badań na temat Warmii i Mazur przeprowadzono po wojnie bardzo dużo. Dotyczyły one poszczególnych dyscyplin wiedzy i były wykorzystywane do bardzo różnych celów. Obecne opracowanie jako całość, różni się od wszystkich poprzednich tym, że ujmuje problemy regionu we wzajemnym powiązaniu, na skutek czego zawiera cały szereg wskazań praktycznych.

Jerzy Wójcicki

Rocznik Statystyczny Województwa Olsztyńskiego 1970, Olsztyn 1970, R. XI ss. 348

„Rocznik Statystyczny” 1970 składa się z piętnastu działów, które są odpowiednikami działów prezentowanych w „Roczniku Statystycznym” Głównego Urzędu Statystycznego. W nowym wydaniu zostały znacznie rozszerzone informacje statystyczne dotyczące niektórych gałęzi gospodarki województwa w stosunku do poprzednich wydań, a w szczególności dotyczy to: inwestycji rolnictwa, gospodarki mieszkaniowej, usług, szkolnictwa, kultury i ochrony zdrowia. W wielu tablicach informacje statystyczne ujęto w szerokiej retrospekcji, co ułatwia przeprowadzenie pobieżnej analizy tendencji rozwojowej zjawisk społeczno-gospodarczych.

Bogata informacja statystyczna poszczególnych działów nie pozwala na bliższe ich omówienie w krótkiej recenzji. Z tego względu zasygnalizuję tylko pewne zmiany w strukturze społeczno-ekonomicznej województwa, jakie zaszły w 1969 r. w stosunku do lat poprzednich.

Województwo olsztyńskie w końcu 1969 r. zamieszkiwało 985,4 tys. ludności, tzn. 3% ogółu ludności kraju. W miastach mieszkało 392,8 tys. osób, na terenach wiejskich 592,6 tys. ludności. Udział ludności w miastach i osiedlach województwa wyniósł 31 grudnia 1969 r. 39,9%. Najbardziej zurbanizowanymi powiatami były: braniewski (46,0% ludności w miastach i osiedlach) i piski (46,0%); najmniejszy odsetek ludności miejskiej posiadał powiat morąski (17,3%).

Wśród ogółu ludności większość stanowiły kobiety, których było w końcu 1969 roku 497,2 tys., a więc o 9 tys. więcej aniżeli mężczyzn. Poziom feminizacji uległ dalszemu obniżeniu i wynosił 102 kobiety na 100 mężczyzn (w 1950 r. współczynnik feminizacji wynosił 111, w 1960 r. — 106).

W 1969 r. nastąpiła dalsza ewolucja w ruchu naturalnym ludności. Stopa urodzeń żywych zmniejszyła się w stosunku do 1955 r. dwukrotnie i wynosiła 19,8‰, a poziom ogólnej umieralności zmniejszył się w tym samym okresie o 40% i wynosił 6,2 zgonów na 1000 ludności. Jest to minimalnie wyższy poziom stopy zgonów ogólnych w porównaniu do lat poprzednich, wynika on między innymi ze zmian strukturalnych, a zwłaszcza z postępującego procesu starzenia się ludności Warmii i Mazur. Statystyka odnotowała pięciokrotnie mniejszą liczbę zgonów niemowląt w 1969 r. w porównaniu do 1955 r. W tym samym okresie poziom zgonów niemowląt zmniejszył się do 32,2‰ i wynosił 1/3 poziomu w roku porównywalnym. Nastąpił dalszy spadek poziomu przyrostu naturalnego, który wyniósł 13,6‰.

Olsztyńskie od szeregu lat znajduje się w grupie województw emigracyjnych. W 1969 r. saldo ruchu wędrownego ludności było ujemne i wynosiło 4,2 tys. osób. W wyniku ruchu wędrownego ludności liczba mieszkańców miast powiększyła się o 2,7 tys. osób, natomiast z terenu wsi ubyło 6,9 tys. ludności. Przyrost mrzewy ludności miejskiej wzrósł o 38,6% w wyniku ruchu migracyjnego ludności do miast. Ujemny przyrost wędrowny w miastach odnotowała statystyka w następujących powiatach: braniewskim, kętrzyńskim, morąskim, ostródzkim i pasieckim. Natomiast na wsi dodatnie saldo migracyjne odnotowano w powiatach mrągowskim i olsztyńskim. Obok miasta Olsztyna, tylko dwa wyżej wymienione powiaty posiadały w 1969 r. dodatnie saldo ruchu wędrownego ludności.

W 1969 r. zatrudnienie w gospodarce społecznej wynosiło 249,2 tys. osób i było wyższe w porównaniu z 1960 r. o 66,5 tys. osób, co oznacza wzrost z 20,7% do 25,9% ogółu ludności województwa. Najbardziej wzrosło zatrudnienie w przemyśle i budownictwie, co oznacza dalsze uprzemysłowienie województwa olsztyńskiego. Dowodem powyższego jest równoległy wzrost produkcji globalnej przemysłu o 275,6% w stosunku do 1955 r.

Przemysł województwa olsztyńskiego wytworzył w 1969 r. w ogólnej produkcji krajowej: energii elektrycznej — 0,5%, maszyn i narzędzi rolniczych — 6,6%, opon samochodowych — 28,4%, tarcicy — 8,6%, płyt pilśniowych i wiórowych — 24,4%, sklejki — 25,1% i mebli 16,1%. Oddano do użytku budynki o łącznej kubaturze 3962 tys. m³, co stanowiło 2,9% ogólnej kubatury oddanej w 1969 r. w kraju.

Województwo olsztyńskie dysponowało w 1969 r. 5,4% ogólnej powierzchni zasiewów kraju, a rolnictwo partycypowało w ogólnej produkcji krajowej następująco: 4 zboża — 5,1%, ziemniaki — 4,3%, masło — 9,3%, mięso — 5,4%, sery — 3,6%. W 1969 r. wystąpił dalszy znaczny wzrost liczby zwierząt gospodarskich, a mianowicie: bydła o 13,8 tys. sztuk, trzody chlewnej o 4,2 tys. sztuk. Rolnictwo olsztyńskie dało 8,5% ogólnokrajowego skupu ważniejszych produktów rolnych (w tym 4 zboża — 5,2%, żywca w przeliczeniu na mięso — 7,0%).

Handel rozszerzył sieć punktów sprzedaży detalicznej, wzrosła liczba zakładów gastronomicznych, budownictwo oddało 4,5 tys. nowych mieszkań o łącznej liczbie 14,9 tys. izb mieszkalnych. Po raz pierwszy na 1000 osób przyrostu naturalnego oddano do użytku ponad tysiąc izb mieszkalnych. W 1960 r. — 374 izby, w 1965 r. — 611 izb, w 1968 r. — 970 izb, wreszcie w 1969 r. — 1115 izb, co rodzi nadzieję, że zmniejszy się wreszcie zagęszczenie ludności w izbach mieszkalnych.

Fakt utworzenia jeszcze jednej wyższej szkoły w Olsztynie odnotowała

statystyka w dziale „Szkolnictwo”. Na dwu wyższych uczelniach w Olsztynie studiowało w 1969 r. ponad 5,1 tys. studentów.

Nastąpiła dalsza poprawa w zakresie ochrony zdrowia ludności, wzrosła liczba lekarzy i młodszego personelu służby zdrowia w przeliczeniu na 10 tys. ludności, rozbudowano zaplecze turystyczne Warmii i Mazur, ludność stała się bardziej oszczędna (wkłady oszczędnościowe wzrosły z 3 mln. zł w 1968 r. do 3,5 mln. zł w 1969 r.), wreszcie zmniejszyła się liczba przestępstw.

Wypada dodać, że zespół redakcyjny, obok szeroko i przejrzysto skonstruowanych tablic statystycznych, w wielu przypadkach wzbogacił informacje liczbowe wykresami (łącznie 14 wykresów), które znakomicie ułatwiają ich percepcję.

Stanisław Żyromski